

Кафедра обліку у виробничій сфері

КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни «Бухгалтерський облік (загальна теорія)»
на тему:

Зобов'язання як об'єкт бухгалтерського обліку

Студента (-ки) 3-о курсу групи _____

напряму підготовки 6.03.05.09 «Облік і аудит»
_____ Кондрат І. _____
(прізвище, ім'я)

Науковий керівник:

_____
(посада, вчене звання, науковий ступінь,
_____
прізвище, ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка ECST _____

Члени комісії:

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2016

План

Вступ

1. Поняття про зобов'язання в бухгалтерському обліку та їх види.
2. Банківські кредити як вид зобов'язань.
3. Кредиторська заборгованість за товари, роботи й послуги.

Висновки.

Список використаної літератури.

ВСТУП

Зобов'язання признається, якщо його оцінка може бути достовірною визначена і існує вірогідність зменшення економічних вигод в майбутньому в результаті його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, і його сума включається до складу доходу звітного періоду.

Призначенням бухгалтерського обліку є відображення інформації про активи, зобов'язання і власний капітал підприємства для надання інформації зовнішнім і внутрішнім користувачам. Такий облік базується на відстежуванні руху активів і змін у власному капіталі і зобов'язаннях

Одним з найбільш містких ділянок бухгалтерського обліку є облік зобов'язань підприємства, розмір яких характеризує фінансовий стан підприємства. Успіх діяльності підприємства залежить певним чином від своєчасності проведення розрахунків по зобов'язанням зі своїми кредиторами.

На сьогоднішньому етапі розвитку підприємницької діяльності роль бухгалтера не зводиться тільки до чіткого виконання інструкцій і вказівок Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" бухгалтеру надається широке поле для професійної творчості, розвитку його професійної думки.

Підходи до визначення зобов'язань різні, їх розглядають як борг, як суму витрат, як залучений капітал, як розрахункові відносини та як частину вартості майна.

До поточних активів належать грошові кошти та інші ресурси щодо яких можна вважати, що вони будуть перетворені на (продані за) грошові кошти або використані протягом року з дати складання бухгалтерського балансу або протягом нормального операційного циклу підприємства (з двох термінів обирають довший).

Статті включаються до поточних зобов'язань, якщо вони оплачуються, на вимогу кредитора, або якщо очікується, що вони будуть ліквідовані протягом одного року.

1. Поняття про зобов'язання в бухгалтерському обліку та їх види.

Відповідно до П (С) БО 2 "Баланс", зобов'язання - это заборгованість підприємства, що виникла, внаслідок прошлых подій и погашення якої в майбутньому, как очікується, приведет до уменьшение ресурсів підприємства, що воплощают в собі економічні вигоди.

Зобов'язання визнають, якщо його оцінку можна достовірно визначити та существует ймовірність уменьшение економічних вигод в майбутньому внаслідок його погашення.

Погашення зобов'язання можна здійснювати шляхом: сплати кредиторів грошових коштів; відвантаження готової продукції, товарів або надання послуг в рахунок отриманого авансу от покупця або в порядку заліку заборгованості; перевод зобов'язань в корпоративні права, какие належать кредитору (элементы капіталу) тощо.

Іноді погашення одного зобов'язання призводить до возникновения іншого. Наприклад: постачальникові, перед каким виникла кредиторська заборгованість, виписывають вексель. В цьому разі одне зобов'язання (кредиторська заборгованість) изменяется другим (зобов'язанням за виданим векселем). Однак остаточне погашення зобов'язання пов'язано с выбытием у майбутньому ресурсів (активів) підприємства, тобто с уменьшением майбутніх економічних вигод.

Іноді погашення одного зобов'язання призводить до возникновения іншого. Наприклад: постачальникові, перед каким виникла кредиторська заборгованість, виписывають вексель. В цьому разі одне зобов'язання (кредиторська заборгованість) изменяется другим (зобов'язанням за виданим векселем). Однак остаточне погашення зобов'язання пов'язано с выбытием у майбутньому ресурсів (активів) підприємства, тобто с уменьшением майбутніх економічних вигод.

Значна частина зобов'язань підприємства виникає под час нарахування витрат. Підприємство нараховує витрати и в відповідних сумах одночасно повинно визнати зобов'язання. Зобов'язання за рахунками из сплати податків, обов'язкових платежів, заробітної плати, створення забезпечень - все це є типові приклади визнання зобов'язань разом із нарахуванням витрат. В разі нарахування фінансових витрат, що належать до звітного періоду та підлягають сплаті в наступних періодах, виникає зобов'язання щодо нарахованих відсотків.

Відсутність на дату складання фінансової звітності достатніх умов для визнання тих зобов'язань, які обліковувалися раніше на балансі підприємства, означає необхідність їх списання з одночасним визнанням доходів звітного періоду (тобто зобов'язання не підлягає погашенню).

Для бухгалтерського обліку зобов'язання поділяють на:

- довгострокові зобов'язання;
- поточні зобов'язання;
- забезпечення;
- непередбачені зобов'язання;
- доходи майбутніх періодів;

Відповідно до П(С)БО 2 "Баланс", **зобов'язання** - це заборгованість підприємства, що виникла, внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди.

Зобов'язання визнають, якщо його оцінку можна достовірно визначити та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення.

Погашення зобов'язання можна здійснювати шляхом: сплати кредиторів грошових коштів; відвантаження готової продукції, товарів або надання послуг у рахунок отриманого авансу від покупця або в порядку заліку заборгованості;

переведення зобов'язань у корпоративні права, які належать кредитору (елементи капіталу) тощо.

Іноді погашення одного зобов'язання призводить до виникнення іншого. Наприклад: постачальникові, перед яким виникла кредиторська заборгованість, виписують вексель. У цьому разі одне зобов'язання (кредиторська заборгованість) змінюється іншим (зобов'язанням за виданим векселем). Однак остаточне погашення зобов'язання пов'язано з вибуттям у майбутньому ресурсів (активів) підприємства, тобто зі зменшенням майбутніх економічних вигод.

Значна частина зобов'язань підприємства виникає під час нарахування витрат. Підприємство нараховує витрати і у відповідних сумах одночасно повинно визнати зобов'язання. Зобов'язання за рахунками зі сплати податків, обов'язкових платежів, заробітної плати, створення забезпечень – все це є типові приклади визнання зобов'язань разом із нарахуванням витрат. У разі нарахування фінансових витрат, що належать до звітного періоду та підлягають сплаті у наступних періодах, виникає зобов'язання щодо нарахованих відсотків.

Відсутність на дату складання фінансової звітності достатніх умов для визнання тих зобов'язань, які обліковувалися раніше на балансі підприємства, означає необхідність їх списання з одночасним визнанням доходів звітного періоду (тобто зобов'язання не підлягає погашенню).

Для бухгалтерського обліку зобов'язання поділяють на:

- довгострокові зобов'язання;
- поточні зобов'язання;
- забезпечення;
- непередбачені зобов'язання;
- доходи майбутніх періодів;

Доходи майбутніх періодів (Deferred Revenues Unearned, Revenues) – це доходи, отримані у звітному періоді, які підлягають включенню до доходів у майбутніх звітних періодах. У поточному періоді такі доходи визнають як особливий вид зобов'язань.

До доходів майбутніх періодів належать, зокрема, доходи у вигляді отриманих авансових платежів за здані в оренду основні засоби та інші необоротні активи (авансові орендні платежі), передплата на газети, журнали, періодичні та довідкові видання, виручка за вантажні перевезення, виручка від продажу квитків транспортних і театральних-видовищних підприємств, абонентна плата за користування засобами зв'язку тощо.

У Балансі за визначеною П(С)БО 2 «Баланс» формою зобов'язання подано за такими розділами Пасиву:

II. Забезпечення майбутніх витрат і платежів.

III. Довгострокові зобов'язання.

IV. Поточні зобов'язання.

V. Доходи майбутніх періодів.

Поточні зобов'язання (Current Liabilities) – зобов'язання, які будуть погашені впродовж операційного циклу підприємства або повинні бути погашені впродовж дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

Поточне зобов'язання визначається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходів у звітному періоді.

Поточні зобов'язання включають:

- короткострокові кредити банків;
- поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями;
- короткострокові векселі видані;
- кредиторську заборгованість за розрахунками:
  - з отриманих авансів;
  - з бюджетом;
  - з позабюджетними фондами;
  - зі страхування;
  - з оплати праці;

- з учасниками;
- за розрахунками із внутрішніх розрахунків.

У відповідності з П(С)БО 11 для того, щоб зобов'язання було визнане поточним, воно повинно відповідати таким критеріям:

- має бути погашене протягом 12 місяців, починаючи з дати балансу;
- з терміном оплати протягом операційного циклу підприємства, навіть якщо він перевищує 12 місяців.

Поточні зобов'язання відображають у IV розділі «Поточні зобов'язання» Пасиву Балансу за формою, передбаченою У П(С)БО 2 «Баланс»

Поточні зобов'язання відображають у Балансі за сумою погашення. Сума погашення – недисконтована сума грошових коштів або їх еквівалентів, яка, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

Крім того, існують такі умови вважати зобов'язання довгостроковим, якщо:

1) зобов'язання, на яке нараховуються відсотки та яке підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу, слід розглядати як довгострокове зобов'язання, якщо первісний термін погашення був більше ніж дванадцять місяців та до затвердження фінансової звітності існує угода про переоформлення цього зобов'язання на довгострокове;

2) довгострокове зобов'язання за кредитною угодою (якщо угода передбачає погашення зобов'язання на вимогу кредитора (позикодавця) у разі порушення певних умов, пов'язаних з фінансовим станом позичальника), умови якої порушені, вважається довгостроковим, якщо:

- позикодавець до затвердження фінансової звітності погодився не вимагати погашення зобов'язання внаслідок порушення;
- не очікується виникнення подальших порушень кредитної угоди протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Довгострокові зобов'язання (Long-term Liabilities) – зобов'язання, які

повинні бути погашені впродовж більш як дванадцять місяців або впродовж періоду більшого, ніж один операційний цикл підприємства з дати балансу, якщо такий цикл становить більш як дванадцять місяців. До довгострокових зобов'язань належать: довгострокові кредити банків; інші довгострокові фінансові зобов'язання; відстрочені податкові зобов'язання; інші довгострокові зобов'язання.

Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються за їх теперішньою вартістю. Теперішня вартість – дисконтова сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання у процесі звичайної діяльності підприємства. Поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення.

Непередбачене зобов'язання – це: зобов'язання, що може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджене лише тоді, коли відбудеться або не відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю; або теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки малоімовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити.

П(С)БО 11 дає також роз'яснення стосовно поняття такого специфічного зобов'язання як «забезпечення».

Забезпечення – зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу. Забезпечення створюється при виникненні внаслідок минулих подій зобов'язання, погашення якого ймовірно призведе до зменшення ресурсів, що втілюють у собі економічні вигоди, та його оцінка може бути розрахунково визначена. Забороняється створювати забезпечення для покриття майбутніх збитків від діяльності підприємства.

Сума забезпечення визначається за обліковою оцінкою ресурсів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), необхідних для погашення відповідного зобов'язання, на дату балансу. Забезпечення для відшкодування витрат на реструктуризацію визначається за сумою прямих витрат, не які пов'язані з діяльністю підприємства, що триває. Забезпечення довгострокових зобов'язань визнаються в сумі їх теперішньої вартості.

Забезпечення використовується для відшкодування лише тих витрат, для покриття яких воно було створено.

Залишок забезпечення переглядається на кожну дату балансу та в разі потреби коригується (збільшується або зменшується). У разі відсутності ймовірності вибуття активів для погашення майбутніх зобов'язань сума такого забезпечення підлягає сторнуванню.

Підприємство щодо кожного виду забезпечень наводить таку інформацію:

- цільове призначення, причини невизначеності та очікуваний строк погашення;
- залишок забезпечення на початок і кінець звітного періоду;
- збільшення забезпечення протягом звітного періоду внаслідок створення забезпечення або додаткових відрахувань;
- сума забезпечення, що використана протягом звітного періоду;
- невикористана сума забезпечення, що сторнована у звітному періоді;
- сума очікуваного відшкодування витрат іншою стороною, що врахована при оцінці забезпечення.

Забезпечення створюються для відшкодування наступних (майбутніх) операційних витрат на : виплату відпусток працівникам; додаткове пенсійне забезпечення; виконання гарантійних зобов'язань; реструктуризацію; матеріального заохочення колективів працівників; виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів тощо.

Обтяжливий контракт – контракт, витрати (яких не можна уникнути) на виконання якого перевищують очікувані економічні вигоди від цього контракту.

В бухгалтерському обліку для відображення забезпечень і цільового фінансування застосовують рахунки 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» і 48 «Цільове фінансування і цільові надходження». Для довгострокових зобов'язань використовують рахунки 5 класу «Довгострокові зобов'язання», а для поточних – рахунки 6 класу «Поточні зобов'язання». Непередбачені зобов'язання відображаються на позабалансовому рахунку 042 «Непередбачені зобов'язання».

Доходи майбутніх періодів (Deferred Revenues Unearned, Revenues) – це доходи, отримані у звітному періоді, які підлягають включенню до доходів у майбутніх звітних періодах. У поточному періоді такі доходи визнають як особливий вид зобов'язань.

До доходів майбутніх періодів належать, зокрема, доходи у вигляді отриманих авансових платежів за здані в оренду основні засоби та інші необоротні активи (авансові орендні платежі), передплата на газети, журнали, періодичні та довідкові видання, виручка за вантажні перевезення, виручка від продажу квитків транспортних і театральних - видовищних підприємств, абонентна плата за користування засобами зв'язку тощо.

2. Банківські кредити як вид зобов'язань.

Кредити – це кошти та матеріальні цінності, які надаються у користування юридичним або фізичним особам на визначений строк та під процент. Кредити бувають таких видів: фінансовий кредит, товарний кредит, інвестиційний податковий кредит та кредит під цінні папери, що засвідчують відносини позики.

Банківський кредит -це економічні відносини між кредитором (комерційним банком) і позичальником з приводу надання коштів останньому на умовах платності, строковості, обов'язкового повернення та матеріального забезпечення.

У практиці видачі банківських кредитів як правові гарантії використовуються різні форми, види і способи забезпечення. При цьому важливого значення набуває чітке визначення понятійного апарату.

Зазвичай, кредити видаються для поповнення власних обігових коштів, придбання основних виробничих фондів і нематеріальних активів, капітальне будівництво об'єктів виробничого і невиробничого характеру та на інші цілі.

Для одержання кредиту в банку складається кредитний договір, в якому зазначаються взаємні зобов'язання і економічна відповідальність сторін. Кредит має цілеспрямований характер, є строковим і платним (плата відсотків за користування кредитом).

Залежно від строку погашення кредиту він буває: короткостроковим (до 1 року), середньостроковим (від 1 до 3 років), довгостроковим (більше 3 років).

Для надання та обліку коротко-, середньо- та довгострокових банківських кредитів, наданих у режимі спеціального кредитування, банки відкривають окремі кредитні рахунки або спеціальні кредитні лінії. Режим спеціального кредитування передбачає за рахунок державного бюджету України компенсацію ставки за кредитами у розмірі передбачених відсотків облікової ставки, встановленої Національним банком України.

Короткострокові кредити банків – це сума поточних зобов'язань підприємства перед банком за отриманими від них позиками, а довгострокові кредити банків – це сума заборгованості підприємства банкам за отриманими від них позиками, яка не є поточним зобов'язанням.

Для обліку кредитних операцій використовують такі рахунки: 50 «Довгострокові позики», 60 «Короткострокові позики». По відношенню до балансу ці рахунки пасивні: по кредиту відображають одержання кредитів та інших позикових коштів, по дебету – їх погашення.

Середньострокові і довгострокові кредити видаються на придбання основних засобів, будівництво, розширення і реконструкцію об'єктів та інші заходи капітального характеру. Підставою для прийняття рішення керівником банку про надання довгострокового кредиту є заява-зобов'язання підприємства на суму необхідного кредиту, розрахунок окупності витрат на об'єкт кредитування, титульні списки і договір підряду.

На суми одержаних довгострокових кредитів господарствам видають строкові зобов'язання і зведені зобов'язання. В зобов'язаннях вказуються строки погашення кредиту в наступному році (строкові) і весь період (зведені).

Середньострокові та довгострокові кредити видають шляхом оплати платіжних вимог-доручень, виставлення акредитивів і одержання лімітованих чекових книжок, а також шляхом зарахування позики на рахунок коштів.

Облік розрахунків за довгостроковими позиками банків й іншими залученими позиковими коштами у інших осіб, які не є поточними зобов'язаннями, здійснюють на рахунку 50 «Довгострокові позики».

На рахунку 60 «Короткострокові позики» здійснюють облік розрахунків в національній та іноземній валюті з кредитами банків, строк повернення яких не перевищує 12 місяців з дати балансу, та за позиками, термін погашення яких минув (відстрочені і прострочені).

За користування кредитом банк нараховує проценти по встановлених ставках. Нараховані відсотки за позиками банку відображаються на дебеті рахунка 95 «Фінансові витрати» і кредиті рахунка 68 «Розрахунки за іншими операціями». Суми цих відсотків щомісячно змінюються банком з поточного рахунка підприємства: дебет рахунка 68, кредит рахунка 31.

Аналітичний облік короткострокових, середньострокових і довгострокових позик ведуть за позикодавцями (банками) в розрізі кожного кредиту (позики) окремо та строками їх погашення.

Кредити надаються суб'єктам підприємницької діяльності з дотриманням наступних принципів кредитування.

Принцип повернення означає, що кредит має бути повернений позичальником банкові. Установи банків можуть надавати відстрочку повернення позики, стягуючи за це підвищений відсоток. Цей принцип вважається вихідним у системі банківського кредитування. Він впливає із суті кредитних відносин, адже якщо позика не повертається, втрачається економічний зміст кредиту.

Принцип платності означає, що кредит має бути повернений позичальником банкові з відповідною оплатою за його користування. Кредит як комерційна операція обов'язково має приносити кредиторів певний дохід у вигляді відсотків. Відсоток – плата позичальника у кредитних відносинах. Банк вимагає від позичальника не тільки повернення одержаної позики, а й сплати відсотка за її використання.

Принцип забезпеченості кредиту означає наявність у банку права для захисту своїх інтересів, недопущення збитків від неповернення боргу через неплатоспроможність позичальника. Мета реалізації цього принципу – зменшити ризик кредитної операції. Майнові інтереси кредитора мають бути повною мірою захищені у разі можливого порушення позичальником узятих на себе зобов'язань. Кредит надається під певне реальне забезпечення – заставу, гарантію, поручительство, страхове свідоцтво та ін.

Принцип строковості означає, що позика має бути повернена позичальником банкові у визначений в кредитному договорі строк. Кредит обов'язково має бути повернений у певний заздалегідь обумовлений час. У разі порушення принципу строковості банк пред'являє до позичальника фінансові вимоги. Строк кредиту – це період користування позикою. Він розраховується з моменту одержання позики (зарахування на рахунок позичальника або сплати платіжних документів з позичкового рахунка позичальника) до її кінцевого погашення.

Принцип цільової спрямованості кредиту передбачає вкладення позикових коштів на конкретні цілі, обумовлені кредитним договором. Позичальник не може витратити кредит на інші цілі. Цільовий характер кредитування означає спрямованість позики на певний господарський об'єкт.

Одним із найпоширеніших видів кредитного забезпечення є застава.

Застава - це вид забезпечення кредитного зобов'язання, у силу якого кредитор (заставодержатель) має право в разі невиконання боржником (заставадавцем) забезпеченого заставою зобов'язання за кредитним договором одержати задоволення з вартості заставленого майна переважно перед іншими кредиторами. Банк укладає з позичальником окремий договір застави, який є додатком до кредитного договору.

Відповідно до Закону України "Про заставу" предметом застави можуть бути:

- майно та майнові права;
- майно, яке відповідно до законодавства України, може бути відчужено заставодавцем та на яке може бути звернено стягнення;
- майно, яке стане власністю заставодавця після укладення договору застави, у тому числі продукція, плоди та інші прибутки (майбутній урожай, приплід худоби тощо), якщо це передбачено договором.

Не можуть бути предметом застави:

- національні культурні та історичні цінності, що перебувають у державній власності і занесені або підлягають занесенню до Державного реєстру національного культурного надбання;
- вимоги, які мають особистий характер, а також інші вимоги, застава яких забороняється законом;

- об'єкти державної власності, приватизація яких заборонена законодавчими актами, а також майнові комплекси державних підприємств та їх структурних підрозділів, що знаходяться у процесі корпоратизації.

У разі надання кредиту під заставу майна банк повинен врахувати низку важливих чинників і передумов проведення кредитної операції:

1) Позичальник (заставадавець) має бути власником заставленого майна або мати право повного господарського володіння чи оперативного управління ним, яке визначено статутом або відповідним чином оформленим дорученням. До документів, що підтверджують право власності на заставлене майно, належать правовстановлюючі документи. Для перевірки наявності у засталодавця права власності на об'єкти нерухомого майна на момент звернення за отриманням кредиту, окрім правовстановлюючого документа, банку необхідно вимагати від засталодавця надання довідки - характеристики Бюро технічної інвентаризації, виданої не пізніше двох тижнів до звернення позичальника до банку за отриманням кредиту. Якщо у заставу пропонуються транспортні засоби, банківські установи повинні вимагати у засталодавця свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу. При заставі акцій відкритих акціонерних товариств необхідно вимагати у засталодавця сертифікати акцій, виписку з реєстру власників іменних цінних паперів.

2) Позичальник повинен подати офіційну документальну інформацію, яка б підтверджувала, що дане майно не було вже заставлене раніше за невиконаними зобов'язаннями (щодо рухомого майна - витяг з Державного реєстру обтяжень рухомого майна, щодо нерухомого майна - за відомостями державних нотаріальних контор, довідка податкової адміністрації тощо). При цьому у договорі застави з банком мають бути передбачені умови щодо можливості чи неможливості наступної застави майна, яке передається у забезпечення банку.

3) Предмет застави має бути правильно оформлений як власність.

4) Предмет застави мусить мати визначену ціну, підтверджену документально (для нерухомості - довідка фірми, що має ліцензію на оцінювання, та документ про право власності).

Є такі види банківського кредиту :

1. Терміновий кредит - це кредит, який надається повністю одразу потім укладання кредитної угоди. Терміновим кредитом може бути бланковий, обліковий, ломбардний, іпотечний і консорціальний кредити.

2. Бланковий кредит - незабезпечений кредит, що надається надійним клієнтам на короткострокові потреби.

3. Овердрафт (контоко - рентний кредит) - короткостроковий кредит, що надається банком надійному підприємству понад залишок його коштів на поточному рахунку в межах заздалегідь обумовленої суми шляхом дебетування його рахунку.

4. Кредитна лінія - це згода банку надати кредит в майбутньому в розмірах, які не перевищують заздалегідь обумовленої суми без додаткових спеціальних переговорів. Відкривається фінансово - стійким підприємствам як правило для фінансування реальних інвестицій на строк до року.

5. Ломбардний кредит - надається під заклад високоліквідних активів.

6. Іпотечний кредит - надається під заставу основних фондів і нерухомості.

7. Консорціальний кредит - надається групою банків при значних обсягах кредитування.

8. Обліковий кредит - короткостроковий кредит, що надає банківська установа пред'явникові векселя шляхом його обліку (придбання) до настання терміну виконання зобов'язань по ньому. Банк надає пред'явникові векселя його грошовий номінал за мінусом дисконту.

3. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги.

У результаті господарської діяльності на будь-якому підприємстві може виникнути кредиторська заборгованість, яка складається із заборгованості постачальникам за одержані від них товарно - матеріальні цінності, заборгованості перед бюджетом за податковими платежами, заборгованості з оплати праці і страхування, авансів покупців в рахунок майбутніх відвантажень та ін. Така заборгованість складає значну частину пасивів, тому вивчення особливостей обліку кредиторської заборгованості в сучасних умовах господарювання за П (С) БО та МСФЗ є досить актуальним.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (Accounts Payable For Good, Work and Services) – сума заборгованості постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи та матеріальні послуги.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги відображається у IV розділі "Поточні зобов'язання" Пасиву Балансу за формою, передбаченою у П (С) БО 2 "Баланс" та у Примітках до річної фінансової звітності.

Основними джерелами інформації для контролю розрахункових відносин по товарних операціях служать первинні документи з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. При купівлі товарів укладається договір купівлі - продажу.

Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками проводяться на підставі документів постачальника: накладних, рахунків - фактур, рахунків, актів прийнятих робіт, послуг, податкових накладних, товарно - транспортних накладних.

Погашається заборгованість перед постачальниками і підрядниками здійснюється шляхом безготівкових або готівкових розрахунків.

Погашення кредиторської заторгованості за товари можна здійснювати шляхом: відвантаження готової продукції, товарів або надання послуг в рахунок отриманого авансу від покупця або в порядку заліку заборгованості; переклад зобов'язань в корпоративні права, які належать кредитору (елементи капіталу) тощо.

До числа постачальників на підприємстві відносять юридичні і фізичні особи, які здійснили поставку виробничих запасів, малоцінних і швидкозношуваних предметів, необоротних активів або інших цінностей. До підрядників юридичні та фізичні особи, які виконали будівельні, ремонтні або інші роботи.

Облік розрахунків з постачальниками є важливим елементом в системі бухгалтерського обліку на даному підприємстві. До основних завдань цього обліку відносять:

- формування повної й достовірної інформації про стан розрахунків з постачальниками й підрядниками за товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги, необхідної користувачам бухгалтерської звітності;
- забезпечення інформацією, необхідної користувачам бухгалтерської звітності для контролю за дотриманням законодавства України при здійсненні організацією господарських операцій і їхньою доцільністю, наявністю й рухом майна й зобов'язань, використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів відповідно до затверджених норм, й кошторисами;
- контроль за дотриманням форм розрахунків, установлених у договорах з постачальниками й покупцями;

- контроль за станом дебіторської й кредиторської заборгованості;
- своєчасна звірка розрахунків з дебіторами й кредиторами для виключення простроченої заборгованості;
- контроль за виконанням плану надходження товарів;
- контроль виконання договірних зобов'язань постачальниками по кількості (обсягу), асортиментам, якості, строкам поставок товарів;
- контроль за правильним визначенням кількості, якості, цін, вартості ТМЦ, що надійшли, своєчасне і якісне оформлення документів на них. Від цього залежить обґрунтування і своєчасне пред'явлення претензій постачальнику або транспортним організаціям за недопоставку, за зниження їхньої якості в порівнянні із зазначеною у документах постачальника;
- контроль за своєчасним і повним оприбуткуванням ТМЦ (що надійшли), матеріально-відповідальними особами;
- контроль за здійсненням своєчасних і правильних розрахунків з постачальниками;

Іноді погашення одного зобов'язання призводить до виникнення іншого. Наприклад: постачальникові, перед яким виникла кредиторська заборгованість, виписують вексель. У цьому разі одне зобов'язання (кредиторська заборгованість) замінюється іншим (зобов'язанням за виданим векселем). Однак остаточне погашення зобов'язання пов'язано з вибуттям у майбутньому ресурсів (активів) підприємств, тобто зі зменшенням майбутніх економічних вигод.

Бухгалтерський облік заборгованості за товари (роботи, послуги) ведеться на рахунку шостого класу плану рахунків: 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками". Також використовується рахунок 371 «Розрахунки по авансах виданих».

Операції по оплаті рахунків постачальників відображаються по дебету рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками"

По кредиту рахунку № 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками" відображається заборгованість за одержані від постачальників і підрядників

товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи, послуги, по дебету - її погашення, списання тощо.

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» має такі субрахунки:

631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»;

632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»;

633 «Розрахунки з учасниками промислово-фінансових груп (ПФГ), призначений для обліку в учасника ПФГ розрахунків за одержані від учасників ПФГ товарно-матеріальні цінності (роботи, послуги).

Аналітичний облік розрахунків з постачальниками та підрядниками ведеться в розрізі кожного первинного документу та кожного постачальника і знаходить своє відображення у Відомості аналітичного обліку 3.3.

На окремих субрахунках синтетичного рахунку 63 сальдо на кінець місяця може бути не лише кредитовим, але і дебетовим. Такій показник не згортається, а сальдо синтетичного рахунку визначається розгорнуто за дебетом і кредитом як сума відповідного сальдо на субрахунках.

Кредиторські зобов'язання погашаються за рахунок поточних активів, до яких належать грошові кошти та інші ресурси, щодо яких можна вважати, що вони будуть перетворені на грошові кошти або використані протягом року з дати складання бухгалтерського балансу або протягом нормального операційного циклу підприємства (з двох термінів обирають триваліший).

Заборгованість перед постачальниками може погашатися шляхом:

- 1) безготівкових розрахунків — за допомогою платіжних доручень, платіжних вимог-доручень, чеків, акредитивів, векселів, платіжних вимог, інкасових доручень (розпоряджень);
- 2) готівкових розрахунків. Документальним підтвердженням таких розрахунків є: чек ЕККА, квитанція до прибуткового касового ордера, копія чека з відміткою «оплачено».

Взаємні претензії за розрахунками між платниками та одержувачами коштів розглядаються сторонами в претензійно - позовному порядку.

Узагальнити, систематизувати інформацію первинного обліку можна за допомогою ведення аналітичного і синтетичного обліку.

Регістри синтетичного та аналітичного обліків операцій - уніфіковані носії інформації у вигляді відомостей, книг, журналів, карток обліку; їх призначення - хронологічне, систематичне або комбіноване накопичення, групування та узагальнення інформації з первинних.

Для отримання показників, різних за мірою деталізації, узагальнення у бухгалтерському обліку використовують два види рахунків : синтетичні (узагальнені) і аналітичні (деталізовані). Організація аналітичного обліку дозволяє в електронній бухгалтерії простежувати розрахунки з конкретними постачальниками, враховуючи наявність та рух товарно - матеріальних цінностей, виконання договорів. Формування аналітичних даних здійснюється шляхом групування однакових за економічним змістом даних первинних документів у відомостях, з яких підсумки переносяться у відповідні журнали.

Аналітичний облік ведуть за окремими рахунками постачальників та підрядників, фактами надходження не від фактурованих поставок, або оплати матеріальних цінностей, що не надійшли, в розрізі постачальників і підрядників.

При позитивній відповіді на запит програми про проведення документа буде автоматично сформовано по одній проводці на кожен рядок табличної частини документа.

Для ведення синтетичного обліку на підприємстві використовується субрахунок 631.

По кредиту рахунка відображається заборгованість підприємства перед постачальниками і підрядниками, що виникає в момент одержання підприємством від них ТМЦ, виконаних робіт або наданих послуг. По дебету рахунка відображається зменшення заборгованості шляхом оплати підприємством

отриманих від постачальників і підрядників ТМЦ, робіт або послуг, наприклад, в результаті пред'явлення претензій і повернення товару.

Аналітичний облік розрахунків з постачальниками ведуть по кожному окремо поданому рахунку, що дає можливість отримання необхідних даних по постачальниках, по розрахункових документах, термін оплати не яких (визначений умовами договору) настав, по неоплачених в строк розрахункових документах, невідфактурованих поставках. У такий спосіб аналітичний облік ведеться по кожному рахунку постачальника з одночасним контролем повноти оприбуткування ТМЦ і своєчасності їхньої оплати по кожній позиції.

Дебетове сальдо аналітичного обліку розрахунків за товари, послуги наводиться в активі «Балансу підприємства» (ф. №1) за статтею аванси отримані, кредитове сальдо – у пасиві «Балансу підприємства (ф. №1) стаття – кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тобто заборгованість в розрахунках наводиться розгорнуто.

Облік зобов'язань, забезпечених короткостроковими векселями виданими.

Відповідно до норм вексельного права кредиторська заборгованість перед поста - чальниками погашається видачею векселів. У таких випадках кредиторська заборгованість змінюється іншим зобов'язанням, а саме - вексельним.

Короткостроковий вексель виданий - це вексель, який забезпечує заборгованість перед постачальниками, підрядниками та іншими кредиторами, терміном менше 12 місяців.

Облік розрахунків за заборгованістю постачальникам, підрядникам та іншим кредиторам за одержані сировину, матеріали, товари, роботи, послуги та за іншими операціями, на яку підприємством видані векселі ведеться на рахунку 62 "Коротко - строкові векселі видані".

За кредитом рахунка 62 "Короткострокові векселя видані" відображається видача векселів для забезпечення поставок товарів, виконання робіт, надання послуг постачальників та інших кредиторів та для забезпечення інших операцій, а за дебетом - погашення заборгованості за виданими векселями, її списання тощо.

Аналітичний облік ведеться за кожним виданим векселем та за строками їхнього погашення.

Облік поточних зобов'язань за розрахунками з учасниками.

Відносини підприємства з учасниками можна розглядати з двох позицій. З одного боку, учасники повинні повністю розрахуватися з підприємством за внесками до статутного капіталу. З іншого - підприємство зобов'язане сплачувати учасникам дивіденди.

Для обліку заборгованості учасників за внесками до статутного капіталу призначено окремий рахунок 46 "Неоплачений капітал". Для узагальнення інформації про розрахунки з учасниками та засновниками підприємства, що пов'язані з розподілом прибули (дивіденди, повернення часток) призначений рахунок 67 "Розрахунки з учасниками".

За кредитом рахунка 67 відображається збільшення заборгованості підприємства перед засновниками та учасниками товариства, за дебетом - її зменшення (погашення), в тому числі реінвестування доходів тощо.

Рахунок 67 "Розрахунки з учасниками" має такі субрахунки :

671 — «Розрахунки за нарахованими дивідендами» — призначений для обліку дивідендів, які нараховані власникам простих та привілейованих акцій (часток у статутному капіталі) за рахунок прибутку, або інших, передбачених установчими документами, джерел;

672 — «Розрахунки за іншими виплатами» — призначений для обліку інших виплат, нарахованих засновникам та учасникам за користування майном, зокрема

земельними і майновими паями, а також виплат у зв'язку з одержанням належної частини активів підприємства.

Аналітичний облік розрахунків з учасниками та засновниками ведеться за кожним засновником та учасником, за видами виплат, за джерелами виплати дивідендів - прибуток звітного року, прибуток минулих років, резервний капітал.

Дивіденди - платіж, який проводиться юридичною особою на користь власників (довірених осіб власника) корпоративних прав, емітованих такою юридичною особою, у зв'язку з розподілом частини її прибутку.

До дивідендів не включаються виплати юридичної особи, пов'язані із зворотним викупом акцій, часток (паїв), раніше емітованих такою юридичною особою.

Платник податку, який виплачує дивіденди своїм акціонерам (власникам), нараховує та утримує податок на дивіденди з нарахованої суми виплат за рахунок таких виплат незалежно від того, або є емітент платником податку на прибуток. Зазначений податок вноситься до бюджету до, або одночасно з виплатою дивідендів.

Платник податку - емітент корпоративних прав зменшує суму нарахованого податку на прибуток на суму внесеного до бюджету податку дивіденди.

У разі, коли сума сплаченого податку на дивіденди перевищує суму податкових зобов'язань підприємства - емітента за податком на прибуток звітного періоду, різниця переноситься на зменшення зобов'язань за податком на прибуток такого підприємства в майбутніх податкових періодах.

Податок на дивіденди не застосовується в разі виплати дивідендів у вигляді акцій (часток, паїв), емітованих підприємством, яке нараховує дивіденди, за

умови, що така виплата ніяким чином не змінює пропорцій (часток) участі усіх акціонерів (власників) в статутному фонді підприємства - емітента.

Якщо внаслідок повної ліквідації підприємства платник податку - власник корпоративних прав, емітованих таким підприємством, отримує кошти або майно, вартість яких перевищує балансову вартість таких корпоративних прав, сума перевищення включається до валового доходу такої особи. У разі, коли сума коштів або вартість майна менша від номінальної вартості корпоративних прав, сума збитків відноситься до складу валових витрат платника податку в податковий період отримання такої компенсації, але не раніше періоду повної ліквідації підприємства - емітента.

Облік поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями

Якщо строк погашення довгострокового зобов'язання - 12 місяців з дати Балансу, то його переводять із складу довгострокових та відображають в обліку як короткострокове зобов'язання на рахунку 61 "Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями". Підставою для цього є довідки бухгалтерії, які складаються на основі договорів, актів приймання - передачі векселів та інших документів, в яких зазначено термін погашення довгострокової кредиторської заборгованості.

Рахунок 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями» має такі субрахунки:

611 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в національній валюті» — призначений для обліку частини зобов'язань, заборгованість за якими виражена в національній валюті;

612 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в іноземній валюті» — призначений для обліку частини довгострокових зобов'язань, заборгованість за якими виражена в іноземній валюті.

За кредитом рахунка 61 "Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями" відображається та частина довгострокових зобов'язань, яка

повинна бути погашена впродовж 12 місяців з дати Балансу, за дебетом - погашення поточної заборгованості, її списання.

Аналітичний облік поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями ведеться за кредиторами та видами заборгованості.

Облік інших поточних зобов'язань

Облік інших поточних зобов'язань ведеться на рахунку 68 "Розрахунки за іншими операціями".

Рахунок 68 "Розрахунки за іншими операціями" має такі субрахунки:

681 "Розрахунки за авансами одержаними" - призначений для обліку одержаних авансів для поставки матеріальних цінностей або для виконання робіт, надання послуг;

682 "Внутрішні розрахунки" - призначений для усіх видів поточних розрахунків з дочірніми підприємствами;

683 "Внутрішньогосподарські розрахунки" - призначений для обліку внутрішньогосподарських розрахунків з виробничими одиницями і господарствами, ви- діленими на окремий баланс, по операціях взаємного відвантаження матеріальних цінностей, реалізації робіт, продукції, послуг, передачі витрат загально управлінської діяльності, виплати заробітної плати цих господарств тощо;

684 "Розрахунки за нарахованими відсотками" - призначений для обліку нарахованих відсотків за :

- 1) використання коштів або товарів (робіт, послуг), отриманих в кредит;
- 2) використання майна, отриманого в користування (орендні, лізингові операції тощо);
- 3) іншими операціями;

685 "Розрахунки з іншими кредиторами" - призначений для обліку операцій, не які передбачені для обліку на інших субрахунках рахунка 68 "Розрахунки за іншими операціями", а саме: з різними організаціями за операціями некомерційного характеру (навчальними закладами та науково - дослідними установами тощо); з наймачами квартир і особами, які проживають в гуртожитках житлово - комунального господарства підприємства, з батьками дітей за відвідування дитячих закладів, за іншими операціями.

Аналітичний облік інших поточних зобов'язань ведеться окремо за підприємствами, організаціями, установами та фізичними особами.

ВИСНОВКИ

У результаті виконання курсової роботи засвоєно основні поняття, характеристику та бухгалтерські рахунки на яких ведеться облік поточних зобов'язань, зобов'язання фіксуються у бухгалтерському обліку в міру їхнього виникнення і оцінюються сумою коштів або товарів, необхідних для їхнього погашення.

Виявлено, що бухгалтерський облік поточних зобов'язань ведеться на рахунках шостого класу плану рахунків:

- 50 «Довгострокові позики»;
- 60 «Короткострокові позики»;
- 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»;
- 62 «Короткострокові векселі одержані»;
- 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»;
- 64 «Розрахунки за податками й платежами»;
- 65 «Розрахунки за страхуванням»;
- 66 «Розрахунки по виплатам працівникам»;
- 67 «Розрахунки з учасниками»;
- 68 «Розрахунки за іншими операціями»;
- 69 «Доходи майбутніх періодів».

Рахунки цього класу призначені для обліку даних та узагальнення інформації про зобов'язання, які будуть погашені в звичайному ході операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців з дати балансу. На рахунках цього класу ведеться облік короткострокових позик, довгострокових зобов'язань, що стали поточною заборгованістю із строком погашення на дату балансу не більше дванадцяти місяців, короткострокових векселей виданих, розрахунків із постачальниками та підрядниками, розрахунків із податків і платежів, розрахунків за страхуванням, других розрахунків та операцій, а також доходів майбутніх періодів.

Поточні зобов'язання погашаються за рахунок поточних активів, до яких належать грошові кошти та інші ресурси, щодо яких можна вважати, що вони будуть перетворені на грошові кошти або використані протягом року з дати складання бухгалтерського балансу або протягом нормального операційного циклу підприємства (з двох термінів обирають триваліший).

Було встановлено, що для поліпшення стану розрахунків з постачальниками: необхідно стежити за співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості:

- значна перевага дебіторської заборгованості створює погрозу фінансової стійкості підприємства і робить необхідним залучення додаткових (як правило, дорогих) засобів; перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською може привести до неплатоспроможності підприємства;
- постійно контролювати стан розрахунків по простроченій заборгованості;
- при здійсненні оплати за рахунками виникають проблеми контролю за кредиторською заборгованістю за рахунками, запропоновано вести документ – Реєстр до сплати;
- ввести в План рахунків позабалансовий рахунок 10 «Кредиторська заборгованість»;
- з метою оцінювання кредиторської заборгованості, що має сприяти визначенню стану підприємства, рекомендовано здійснювати контроль за кредиторською заборгованістю в розрізі розмірів заборгованості окремих кредиторів за строками погашення боргів за графіком та фактично шляхом створення, що допоможе слідкувати за рахунками з постачальниками, у встановлені строки погашати заборгованість, а також достовірніше відображати інформацію в бухгалтерському обліку.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні від 16.07.1999 р. №996 – XIV.
2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 2015 р. // Законодавство України. – 12 с.;
3. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – К.: Алерта, 2015. – стор. 786 – 792;
4. Бруханський Р.Ф. Бухгалтерський облік : навч. посібник. / Р.Ф. Бруханський, О.П. Скрипан. – Тернопіль 6 ТНЕУ, 2014. – 444с.
5. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / Вид. 2-ге, доп. і перероб. – Житомир: ЖІТІ, 2015.
6. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: Навчально-практичний посібник / За ред.. С.Ф.Голова – Дніпропетровськ , ТОВ «Баланс-клуб», 2014.
7. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник / За ред.. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ЖІТІ, 2014.
8. Завгородний В.П Бухгалтерський учт в Україні (С. исполъз. Нац. Стандартів): Учеб. Пособіє для для студентів вузів / Изд. 5 е, доп. й пере-раб. К.:А.С.К., 2014.
9. Кужільний М.В., Лінник В.Г., Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – К.: КНЕУ. 2014.
10. Сопко В.В Бухгалтерський облік : Навч. Посібник / Вид. 3-є, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2015.
11. О.В Лишиленко., Бухгалтерський облік: підручник – К, «Центр учбової літератури», 2014.
12. Орлова В. К., Савич В.І. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник. 2-ге видання . – Центр навчальної літератури 2011.